

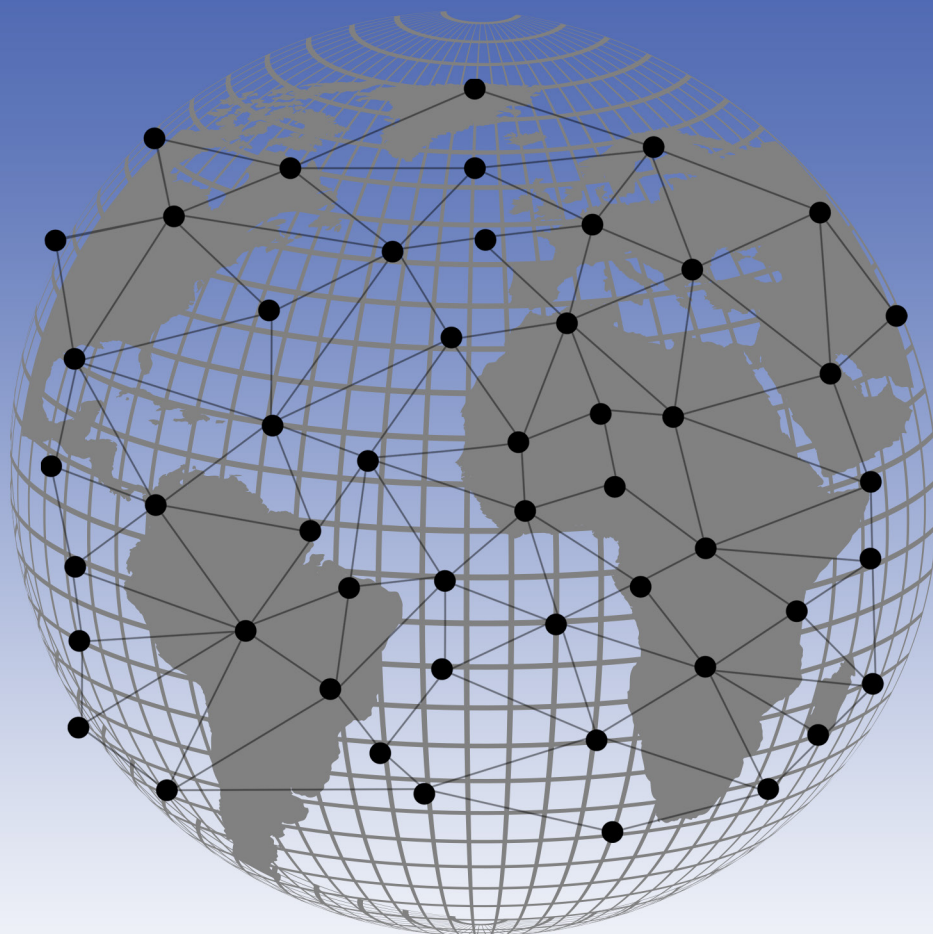

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

پایش تحولات تجارت جهانی (گزارش شماره هفتاد و نه)

در این شماره می‌خوانید:

- بازار آل ان جی در قبضه آمریکا
- پالایشگاه‌های چینی، مقصد بی‌بدیل محموله‌های نفتی
- تنگنای امنیت تجاری در تنگه باب‌المندب
- دلارزدایی از تجارت نفت به سبک هند
- شاگرد اولی قزاقستان در رشد صادرات اوراسیایی

دی ۱۴۰۲

شناسنامه گزارش

عنوان:

پایش تحولات تجارت جهانی
(گزارش شماره هفتاد و نه)

مدیریت اقتصاد کلان و آینده پژوهی

تاریخ انتشار: دی ۱۴۰۲

واژه‌های کلیدی: گاز مایع طبیعی، تنگه باب‌المنذب، سوئیت، آمونیاک سبز، اوراسیا، شورای همکاری خلیج فارس، اقتصاد چین

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی" رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب، رویدادهای کلیدی از منظر تاثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد توجه قرار می‌گیرند. هدف از تهیه این گزارش که به صورت ماهانه از سوی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر خواهد شد ارائه تصویری روشن از محیط ژئواکونومیک ایران و فرصت‌ها و تهدیدهای ایران در این فضا است.

فهرست مطالب

۵	تحولات جهانی
۱۱	تحولات منطقه‌ای
۱۵	پژوهش‌های تازه

تحولات جهانی

آمریکا بزرگترین صادرکننده LNG جهان

داده‌های جدید نشان می‌دهد آمریکا در سال ۲۰۲۳ به بزرگترین صادرکننده گاز طبیعی مایع (LNG) در جهان تبدیل شده است. استرالیا در رده دوم قرار گرفت و قطر که در سال ۲۰۲۲ رتبه اول را داشت، با کاهش ۱۰۹ درصدی تولید، به رتبه سوم سقوط کرد. بر اساس این داده‌ها، صادرات LNG آمریکا در ماه دسامبر ۸۶ میلیون تن رکورد ماهانه و سالانه را شکست و در کل سال ۲۰۲۳ به ۸۸۹ میلیون تن رسید که ۱۴٫۷ درصد نسبت به سال ۲۰۲۲ افزایش داشت.

طبق داده‌های دولتی آمریکا، اروپا همچنان مهم‌ترین مقصد برای صادرات LNG آمریکا در ماه دسامبر باقی ماند و ۵۴۳ میلیون تن یا بیش از ۶۰ درصد از کل محموله‌ها را به خود اختصاص داد. تقریباً ۷۰ درصد از صادرات LNG آمریکا در نوامبر نیز به این منطقه ارسال شد. اتحادیه اروپا پس از کاهش جریان گاز از روسیه، تأمین‌کننده اصلی پیشین خود، در سال گذشته به طور قابل توجهی واردات LNG خود را افزایش داد. این موضوع در بحبوحه تحریم‌های مربوط به اوکراین علیه مسکو و خرابکاری در خطوط لوله نورد استریم روسیه در سال ۲۰۲۲ رخ داد که باعث توقف فعالیت آن‌ها شد. علی‌رغم تلاش‌های بروکسل برای رهایی از وابستگی به انرژی روسیه، اتحادیه اروپا واردات LNG روسیه را نیز افزایش داده است. در ماه نوامبر، صادرات این کشور به اتحادیه اروپا با ۱۰۷۵ میلیون تن به بالاترین رقم تاریخی خود رسید.

تحلیلگران، افزایش صادرات آمریکا را با راه‌اندازی مجدد Freeport LNG در تگزاس مرتبط می‌دانند که تولید آن پس از آتش‌سوزی ژوئن ۲۰۲۲، برای چند ماه متوقف شده بود. گفته می‌شود بازگشت این مجموعه به بهره‌برداری کامل، ۶ میلیون تن به تولید کلی اضافه کرده است. افزایش تولید در سایر کارخانه‌های LNG نیز از عوامل دیگر بوده است. این خبر نشان می‌دهد که آمریکا در بازار جهانی گاز طبیعی مایع جایگاه ویژه‌ای کسب کرده و این موضوع می‌تواند پیامدهای قابل توجهی برای اقتصاد و ژئوپلیتیک جهانی داشته باشد.

افزایش ۶۰ درصدی سهمیه واردات نفت توسط بخش خصوصی از سوی دولت چین

در نخستین روزهای سال ۲۰۲۴، دولت چین سهمیه واردات ۱۷۹٫۰۱ میلیون تن نفت خام برای سال ۲۰۲۴ صادر کرد. این رقم نسبت به سال گذشته ۶۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. در این قالب به چهل و یک شرکت، عمدتاً پالایشگاه‌های مستقل، سهمیه‌های جدیدی اعطا شد که برخی از آنها کل سهمیه سالانه را دریافت کرده‌اند. سهمیه صادر شده در ژانویه سال گذشته ۱۱۱٫۸۲ میلیون تن بود. شرکت پتروشیمی ژبیانگ، بزرگترین پالایشگاه خصوصی چین، سهمیه ۴۰ میلیون تنی دریافت کرده که با ظرفیت فرآوری

سالانه آن مطابقت دارد. Shenghong Petrochemical ، پالایشگاه دیگری تحت رهبری بخش خصوصی، سهمیه ۱۶ میلیون تنی دریافت کرده که آن نیز سهمیه کل سال است. این سهمیه جدید علاوه بر بسته ۳,۶۸ میلیون تنی است که حدوداً در اواسط دسامبر به تعدادی از واحدهای مستقل اختصاص داده شد و برخی منابع معتقد هستند که در سهمیه سال ۲۰۲۴ محاسبه خواهد شد. اگرچه انتظار می‌رود پالایشگاه‌ها تا پایان سال ۲۰۲۳ از آن استفاده کرده باشند. پکن واردات نفت خام توسط پالایشگاه‌های مستقل را تحت یک سیستم سهمیه‌بندی شدید مدیریت می‌کند و معمولاً در طول سال چندین مجموعه سهمیه صادر می‌کند. چین در سال ۲۰۲۳ مجموعاً ۲۰۳,۶۴ میلیون تن سهمیه واردات نفت خام صادر کرد؛ از جمله یک بسته جداگانه که در اکتبر ۲۰۲۲ برای سال ۲۰۲۳ به صورت پیش پرداخت صادر شد، که ۱۴ درصد بیشتر از سال ۲۰۲۲ بود. این افزایش سهمیه می‌تواند تأثیرات مثبتی بر صادرات نفت ایران به چین در ۲۰۲۴ بگذارد.

تنگه باب‌المندب و تجارت جهانی

ناآرامی‌های اخیر در تنگه باب‌المندب بار دیگر تأثیرات فزاینده روندهای ژئوپلیتیک بر تجارت جهانی را برجسته کرد. این تنگه تا چه میزان در تجارت جهانی اهمیت دارد؟ در پیامد ناآرامی‌های اخیر، چه تحولاتی در مسیرهای حمل و نقل کالا رخ داده است؟ تنگه باب‌المندب، که دریای مدیترانه و دریای سرخ را به اقیانوس هند متصل می‌کند، یک گلوگاه دریایی حیاتی، با اهمیت فزاینده در تجارت جهانی نفت و نیز کالاهای غیرنفتی است. حجم جریان نفت از طریق این تنگه از ۵,۱ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۴ به ۶,۲ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۸ افزایش یافت که حدود ۱۰ درصد از کل تجارت نفت حمل شده از طریق دریا را تشکیل می‌دهد. در ۱۱ ماه اول سال ۲۰۲۳، این رقم به حدود ۷,۸۰ میلیون بشکه در روز افزایش یافت. بر مبنای آمارهای اداره اطلاعات انرژی آمریکا، ۱۲ درصد از کل نفت حمل شده از طریق دریا و ۸ درصد از تجارت LNG در نیمه اول سال ۲۰۲۳ از این مسیر عبور کرده‌اند. تنگه باب‌المندب در تجارت کانتینری جهان نیز نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند. حدود ۳۰ درصد از تجارت کانتینری جهان از طریق این تنگه انجام می‌شود. این داده‌ها اهمیت استراتژیک تنگه باب‌المندب در تجارت جهانی، به ویژه در حمل و نقل کالاهای نفتی و غیرنفتی را برجسته می‌سازد.

داده‌های جدید نشان می‌دهد که از ابتدای ماه دسامبر، بار عبوری از تنگه باب‌المندب بیش از ۵۰ درصد کاهش یافته است. افزایش خطرات امنیتی باعث شده است که کشتی‌ها مسیرهای خود را تغییر دهند. بسیاری از کشتی‌ها مسیر خود را از طریق دماغه امید نیک تغییر داده‌اند که سفری طولانی‌تر با هزینه‌های بیشتر به همراه دارد. بزرگ‌ترین شرکت‌های حمل و نقل کانتینری جهان مانند Mediterranean Shipping Company (MSC)، CMA CGM، Maersk، Hapag-Lloyd AG و Evergreen تا لحظه

نگارش این خبر، حمل و نقل از طریق این تنگه را به حالت تعلیق در آورده‌اند. شرکت‌های انرژی BP و Equinor و همچنین مالکان تانکر Euronav و Frontline در حال تغییر مسیر تردد کشتی‌های خود هستند. شرکت Yang Ming Marine Transport، در دو هفته اخیر به جای عبور دادن کشتی‌های خود از تنگه باب‌المندب، آنها را از طریق دماغه امید نیک راهی بنادر اروپا کرده است.

یونان، که شرکت‌های کشتیرانی آن یک پنجم کشتی‌های تجاری جهان را کنترل می‌کنند، به مالکان کشتی‌هایی که در دریای سرخ و خلیج عدن تردد می‌کنند، توصیه کرده که از آب‌های یمنی اجتناب کنند. از کشتی‌هایی که از ۱۵ دسامبر از سوئز تغییر مسیر داده‌اند، حدود ۳۵ درصد فله‌بر، ۲۴ درصد کانتینربر و ۲۴ درصد تانکر نفت خام بوده‌اند.

نکته جالب توجه آنکه اکنون به ویژه صادرات نفت روسیه به شرق در معرض اختلال بیشتر در دریای سرخ قرار گرفته است، زیرا مسکو هم‌اکنون حدود ۸۰ درصد از نفت خام خود را به بازارهای آسیایی صادر می‌کند. نفت و فرآورده‌های روسی (از جمله گریدهای قزاق)، که از جنوب از طریق کانال سوئز حمل می‌شوند، ۴۲ درصد یا ۳,۱۶ میلیون بشکه در روز، از کل صادرات روسیه تا نوامبر ۲۰۲۳ را تشکیل می‌دهند که نسبت به سال ۲۰۲۲، ۲۰ درصد افزایش یافته است.

کشتی‌هایی که به اجبار تغییر مسیر داده‌اند باید مسیر طولانی‌تر دماغه امید نیک را طی کنند که حداقل دو هفته به زمان سفر اضافه می‌کند و منجر به تقاضای تن-ماییل بیشتر، نرخ حمل بار بالاتر و اتکای بیشتر به ذخایر در کشورهای واردکننده می‌شود. در سال ۲۰۲۳، حدود ۷ درصد از حجم تجارت فله خشک (Bulk dry) جهانی از طریق کانال سوئز انجام شده است.

همانگونه که اشاره شد جریان LNG از طریق تنگه باب‌المندب در چند سال گذشته با جریان‌های کانال سوئز مطابقت داشته، زیرا پایانه‌های واردات محدود LNG در دریای سرخ کمتر مورد استفاده قرار گرفته است. چند مورد تغییر مسیر محموله از دریای سرخ رخ داده، اما صادرات LNG قطر به اروپا از طریق دریای سرخ و کانال سوئز ادامه دارد و تا به امروز هیچ تغییری صورت نگرفته است.

تمدید آتش‌بس تجاری میان آمریکا و اتحادیه اروپا

در روزهای پایانی سال ۲۰۲۳، اتحادیه اروپا و ایالات متحده آمریکا در مورد به تعلیق درآوردن جنگ تجاری خود در حوزه محصولات آلومینیومی و فولاد و همچنین پیرامون تداوم مذاکرات دربارهٔ حصول توافق پایدار جهانی برای فولاد و آلومینیوم (GSA) به توافق رسیدند. اتحادیه اروپا نیز در واکنش به اعمال تعرفه‌های بخش ۲۳۲ آمریکا بر فولاد و آلومینیوم که در دوران ریاست‌جمهوری ترامپ اعمال شده بود، متقابلاً اقدام

به اعمال تعرفه‌های تلافی‌جویانه بر روی کالاهای آمریکایی کرده بود که در پی مذاکرات انجام شده میان طرفین، تعلیق این تعرفه‌ها، تا ۳۱ مارس ۲۰۲۵ تمدید شد. در مقابل نیز ایالات متحده با اعمال معافیت‌های بیشتری از این تعرفه‌ها برای صادرکنندگان اتحادیه اروپا موافقت کرد. شایان توجه است که مذاکرات میان اتحادیه اروپا و ایالات متحده در مورد مازاد ظرفیت جهانی و کربن‌زدایی از بخش‌های فولاد و آلومینیوم، در چارچوب گفتگوهای GSA همچنان ادامه دارد که تمدید متقابل تعلیق تعرفه‌ها، زمان فضای سیاسی لازم را به‌منظور حصول توافق در مورد مسائل باقی‌مانده از گفتگوهای GSA فراهم می‌سازد. از سوی دیگر، اتحادیه اروپا در مورد تداوم همکاری سازنده خود با ایالات متحده به‌منظور حفظ حقوق قانونی خود و حذف دائمی تعرفه‌های بخش ۲۳۲ آمریکا بر صادرات اتحادیه اروپا تأکید کرده است.

سخت‌ترین تحریم‌های روسیه

رئیس بانک مرکزی روسیه اخیراً "توقیف دارایی‌های روسیه، از جمله وجوه متعلق به میلیون‌ها سرمایه‌گذار خصوصی و اعمال محدودیت بر پرداخت‌های بین‌المللی" را جزء سخت‌ترین و دردسرسازترین تحریم‌ها بر علیه روسیه در پی بحران اوکراین دانسته، زیرا منجر به وارد آمدن خسارت به میلیون‌ها نفر از مردم عادی و مسدود شدن دارایی‌های آنها شده است. هر چند که تحریم‌های ایالات متحده و اتحادیه اروپا بر علیه روسیه، از سال ۲۰۱۴ و پس از الحاق کریمه به روسیه آغاز شد اما از سال ۲۰۲۲ و در پی تجاوز مسکو به اوکراین، محدودیت‌های گسترده و جدیدی بر علیه روسیه طراحی و اجرا شده است. این تحریم‌ها شامل قطع ارتباط بانک‌های روسی با سیستم سوئیفت، اعمال ممنوعیت بر پرداخت دیون دلاری روسیه، مسدودسازی دارایی‌های روسیه در خارج از کشور و خروج ویزا و مسترکارت از این کشور بوده است؛ تحریم‌هایی که عملاً روسیه را از امکان انجام تراکنش‌های بین‌المللی با دلار و یورو محروم کرده است. در همین راستا بانک مرکزی روسیه از آن زمان تاکنون، تلاش کرده تا ضمن ارزیابی مستمر ریسک تحریم‌ها، تدابیری را به منظور مقابله و خنثی‌سازی آنها اتخاذ نماید. به عنوان مثال، پس از قطع ارتباط روسیه با سوئیفت، بانک مرکزی این کشور دست به انجام یک سری اقدامات از جمله ایجاد زیرساخت پرداخت ملی، متنوع‌سازی ذخایر ارزی و افزایش سهم یوان و طلا نموده است. در همین راستا بانک مرکزی روسیه ادعا می‌کند که موفق به فائق آمدن بر بسیاری از چالش‌های مالی شده است؛ اما همچنان معضلاتی به ویژه در بخش پرداخت‌های خارجی و ایجاد ثبات در زنجیره‌های تأمین وجود دارد. بر اساس برآوردها، از آغاز درگیری در اوکراین در سال ۲۰۲۲، ۲۶۰ میلیارد یورو (۲۸۵ میلیارد دلار) از دارایی‌های بانک مرکزی روسیه در کشورهای عضو G7، اتحادیه اروپا و استرالیا مسدود شده که بیشترین سهم از این ذخایر، در اروپا مسدود شده است. علاوه بر این، دارایی‌های حدود ۵ میلیون سرمایه‌گذار خصوصی روس در حساب‌های مؤسسات مالی بین‌المللی مسدود شده؛ به نحوی که تا ژوئیه سال گذشته، ۴.۳ میلیارد دلار از اوراق بهادار

سرمایه‌گذاران خصوصی مسدود شده است.

افزایش مبادلات نفتی هند بر اساس روپیه

با وجود آنکه ارزش پیش فرض پرداخت برای واردات نفت خام هند طی چندین دهه، دلار آمریکا بوده و این ارز به طور سنتی، از قدرت نقدینگی بالاتر و هزینه پوششی پایین‌تری برخوردار است، اما بانک مرکزی هند به منظور تقویت نقش روپیه در پرداخت‌های خارجی خود، به بیش از دوازده بانک مجوز تجارت با ۱۸ کشور بر اساس روپیه را از سال گذشته اعطا کرده است. هند از آن زمان، در تلاش است تا صادرکنندگان بزرگ نفت مانند امارات متحده عربی و عربستان سعودی را به انجام تسویه‌های تجاری بر اساس روپیه هند ترغیب نماید؛ امری که برای اولین بار در ژوئیه به ثمر نشست و منجر به انعقاد موافقتنامه‌ای با امارات متحده عربی به منظور تسویه حساب بر مبنای روپیه شد و مدت کمی پس از آن در ماه آگوست، شرکت نفت هند (IOC) هزینه خرید یک میلیون بشکه نفت خام خود از شرکت ملی نفت ابوظبلی (ADNOC) را با روپیه هند پرداخت کرد.

این نکته حائز اهمیت است که امارات متحده عربی، تأمین بیش از ۸۵ درصد از نیازهای نفتی هند را به خود اختصاص داده است. علاوه بر این، امارات متحده عربی، چهارمین سرمایه‌گذار بزرگ در هند در سال مالی ۲۰۲۲-۲۳ بوده است. در واقع انجام اولین تسویه تجاری هند بر اساس روپیه که به منظور خرید نفت خام صورت گرفت، به هند به‌عنوان بزرگ‌ترین مصرف‌کننده انرژی جهان کمک کرد تا ارزش ملی خود را در سطح جهانی ترویج کند. در همین راستا مقامات هندی اعلام کردند که بین‌المللی‌سازی ارزش ملی، یک فرایند است و هند به دنبال انجام معاملات مشابه با سایر تأمین‌کنندگان نیز هست. شایان توجه است که استراتژی انرژی هند، بر اساس سه اصل بنا شده است: تأمین انرژی از ارزان‌ترین منبع موجود، تنوع‌بخشی به منابع انرژی و عدم نقض هرگونه تعهد بین‌المللی مانند سقف قیمت نفت روسیه. در واقع هند بر اساس عملکرد خود در قالب این استراتژی، موفق به صرفه‌جویی چندین میلیارد دلاری در هزینه‌های تأمین انرژی شده است. پس از تحریم روسیه توسط غرب در پی حمله به اوکراین، هند از یک سو واردات نفت خود از روسیه را افزایش داد و از سوی دیگر، به‌منظور کاهش هزینه‌های تراکنش، تسویه حساب واردات نفت را به‌جای دلار با روپیه پیگیری کرده است. در همین راستا، تسویه بخشی از واردات نفت از روسیه نیز با روپیه انجام شده است. با وجود آنکه بین‌المللی شدن روپیه، به کاهش تقاضای دلار و کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد هند در برابر شوک‌های ارزی جهانی کمک خواهد کرد، اما تسویه محموله‌های چندین میلیون دلاری نفت خام، همچنان با مشکلاتی از جمله هزینه‌های بالای تراکنش مرتبط با تبدیل وجوه و همچنین ریسک نوسانات ارزی مواجه است. با وجود این، هند با توجه به منافع ملی خود در سطح کلان، کاهش وابستگی به دلار را در دستور کار خود قرار داده و با جدیت آن را پیگیری

می‌کند. بر اساس گزارش کمیته دائمی پارلمان هند که اخیراً منتشر شده، تقاضای بالایی برای روپیه هند در سال مالی ۲۰۲۲-۲۳ وجود نداشته و هیچ تسویه واردات نفتی توسط هیچ یک از شرکت‌های تابعه نفت با روپیه انجام نشده بود. اما در سال مالی ۲۰۲۳-۲۴، اولین معاملات با روپیه انجام شده است.

راه‌اندازی مکانیزم جدید ویزا توسط عربستان سعودی

اخیراً عربستان سعودی به‌منظور تسهیل فرایند درخواست ویزا، درگاه دیجیتال یکپارچه و نوینی تحت عنوان «KSA Visa» را راه‌اندازی کرده است که در آن از هوش مصنوعی و فناوری‌های نو ظهور بهره گرفته شده است. در قالب این پلتفرم، بیش از ۳۰ وزارتخانه، سازمان دولتی و شرکت خصوصی به منظور تسهیل درخواست ویزا، به یکدیگر متصل شده‌اند که امکان درخواست صدور انواع مختلف ویزا از جمله ویزاهای حج، سفر زیارتی، کاری، گردشگری و کاری را به راحتی فراهم کرده است. یکی از ویژگی‌های مهم این پلتفرم، بهینه‌سازی فرایندهای مورد نیاز به منظور صدور ویزا است. در همین قالب، یک موتور جستجوی هوشمند نیز طراحی شده که ویزاهای مورد نیاز افراد را به آسانی در اختیار آنها قرار می‌دهد. علاوه بر این، این پلتفرم به‌عنوان یک مرجع مرکزی، جزئیات مربوط به شرایط و مراحل درخواست انواع مختلف ویزا را در اختیار افراد قرار می‌دهد. همچنین این پلتفرم با ایجاد یک پروفایل شخصی به‌روز، بازبینی و درخواست مجدد ویزا برای متقاضیان را تسهیل کرده است.

نگرش روسیه به تحریم‌های جدید اتحادیه اروپا

روسیه، بزرگ‌ترین تولیدکننده الماس در جهان به شمار می‌رود. تازه‌ترین بسته تحریم‌های اقتصادی اتحادیه اروپا، همین قابلیت روسیه را هدف قرار داده و تمرکز قابل توجهی بر ایجاد محدودیت برای صادرات الماس این کشور ایجاد کرده است. اما وزیر اقتصاد روسیه، در جریان سفر خود به چین، فرار از این تحریم‌ها برای روسیه را امر آسانی تلقی کرد و اظهار داشت: "ما به‌سادگی قادر به تغییر مسیر صادراتی خود هستیم؛ مطمئنم کسانی که این تحریم‌ها را وضع کردند، از اجرای آن منتفع نخواهند شد." شایان توجه است که بسته تحریم‌های جدیدی که اخیراً توسط شورای اروپا به تصویب رسید، ضمن ایجاد ممنوعیت واردات الماس‌های غیرصنعتی با منشأ روسیه، تحریم‌های دیگری نیز در قبال واردات و صادرات روسیه اعمال کرده و علاوه بر این، مقابله با روند دوزدن تحریم‌ها و بستن راه‌های فرار از تحریم‌ها را با جدیت پیگیری کرده است. نکته حائز اهمیت آنکه روسیه، تحریم‌های اخیر اتحادیه اروپا را در قالب «عملیات نظامی ویژه» (عنوانی که روسیه به تجاوز خود علیه خاک اوکراین می‌دهد) تلقی کرده و ضمن اعلام آمادگی، به اقدام مقابله‌جویانه با آن تهدید کرده است. در همین راستا وزارت امور خارجه روسیه تحریم‌های اخیر را «اقدامات خصمانه و غیرقانونی جدید» نامیده که شامل «محدودیت‌های غیرقانونی و

باج‌گیری سیاسی» است. روسیه در پاسخ به تحریم‌های اخیر، اعلام کرد که تعداد بیشتری از نمایندگان نهادهای اروپایی و کشورهای عضو اتحادیه اروپا را از ورود به روسیه منع خواهد کرد.

رکورد تجارت آمریکا با روسیه و چین

وقوع جنگ اوکراین در سال ۲۰۲۲، منجر به ایجاد تحول در روابط اقتصادی روسیه با جهان شده است. در همین راستا، سطح مبادلات روسیه با آمریکا، به پایین‌ترین سطح خود طی سه دهه اخیر کاهش یافته است؛ این در حالی است که تجارت آمریکا با چین، از ۲۰۰ میلیارد دلار فراتر رفته و به بالاترین رقم خود رسیده است. ارزش تجارت بین روسیه و آمریکا تا ژوئیه ۲۰۲۳، به پایین‌ترین سطح خود از مارس ۱۹۹۳ یعنی ۲۷۷.۳ میلیون دلار رسیده است. کل حجم تجارت آمریکا با روسیه طی ۱۰ ماه نخست سال ۲۰۲۳ به ۴.۳۸ میلیارد دلار رسید که نسبت به سال پیش از آن، با ۷۰ درصد کاهش مواجه شده است. مهم‌ترین علت آن را می‌توان تحریم‌های آمریکا علیه مسکو و انزوای اقتصادی روسیه دانست. از سوی دیگر، وابستگی آمریکا به چین، به طور فزاینده‌ای در حال افزایش است؛ به نحوی که حجم تجارت آمریکا با چین تا نوامبر ۲۰۲۳ به ۲۱۸ میلیارد دلار رسید. این در حالی است که هدف‌گذاری انجام شده برای سال جاری، ۲۰۰ میلیارد دلار بود؛ یعنی حجم تجارت دو کشور از هدف‌گذاری انجام شده فراتر رفته است. پس از جنگ اوکراین و افول تدریجی حجم تجارت میان روسیه و آمریکا، روابط تجاری میان روسیه و چین تقویت شده؛ به نحوی که پس از خروج غول‌های خودروسازی مانند GM، فورد و مرسدس‌بنز از روسیه، بازار خودروی این کشور به بزرگ‌ترین بازار خودروهای چینی تبدیل شده است. واردات خودروهای چینی توسط روسیه در نیمه نخست سال ۲۰۲۳ نسبت به سال گذشته، شاهد افزایش ۵۴۳ درصدی بود و به رقم ۴.۶ میلیارد دلار رسید. در واقع جنگ اوکراین، منجر به تغییر جهت تجارت روسیه شده است: از یک سو تجارت با آمریکا به دلیل تحریم‌های غرب، دچار کاهش شدید شده و از سوی دیگر روابط روسیه با چین به دلیل نیاز مبرم روسیه به واردات کالاهای مصرفی از چین و صادرات نفت به این کشور، تقویت شده است. این وابستگی فزاینده روسیه به چین، نگرانی‌هایی را در مورد آینده بلندمدت اقتصاد روسیه ایجاد کرده است.

تحولات منطقه ای

انعقاد توافق ۴ میلیارد دلاری آمونیاک سبز میان عربستان و مصر

اخیراً توافقنامه‌ای میان شرکت عربستانی «ای‌سی‌دبلیو پاور» که در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر فعالیت می‌کند، با دولت مصر به منظور احداث یک کارخانه تولید آمونیاک سبز در منطقه اقتصادی کانال سوئز به ارزش ۴ میلیارد دلار به امضا رسیده است. بر مبنای این توافقنامه، قرار است که در فاز نخست، ظرفیت

تولید سالانه ۶۰۰ هزار تن آمونیاک سبز توسط این شرکت عربستانی ایجاد شود و در مراحل بعدی، این ظرفیت تا ۲ میلیون تن افزایش یابد. البته تاکنون جدول زمانی مشخصی برای شروع ساخت فاز اول و یا فازهای بعدی توسعه آن ارائه نشده است. شایان توجه است که ۵۰ درصد از سهام شرکت «ای‌سی‌دبلیو پاور»، به صندوق سرمایه‌گذاری ملی عربستان (PIF) تعلق دارد. شرکت ای‌سی‌دبلیو پاور در پروژه عظیم ۲.۲ گیگاواتی هیدروژن سبز و آمونیاک نئوم در عربستان سعودی که شروع آن از اوایل سال ۲۰۲۳ کلیدخورده، حضور و همکاری دارد. مدیرعامل شرکت «ای‌سی‌دبلیو پاور» در سخنان خود، مصر را دارای موقعیت مناسبی برای تبدیل شدن به یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان هیدروژن سبز در جهان دانست و اقدام مصر را در تولید سوخت هیدروژن سبز که در آینده تقاضای بالایی برای آن در اروپا و سایر نقاط جهان ایجاد خواهد شد، تحسین کرد. تاکنون مصر موفق به انعقاد چندین قرارداد در زمینه تولید پروژه‌های آمونیاک یا متانول مبتنی بر هیدروژن سبز، از جمله قرارداد احداث کارخانه‌ای به ارزش ۱.۱ میلیارد دلار شده است که توسط شرکت اس‌کاتک نیروژ ساخته می‌شود و هدف از آن، تأمین سوخت برای کشتی‌هایی است که در امتداد مسیر تجاری پرونق کانال سوئز در تردد هستند.

در حال حاضر یک کارخانه تولید هیدروژن تجدیدپذیر در مصر، فعالیت خود را آغاز کرده است که فاز آزمایشی پروژه ۱۵ مگاواتی Egypt Green به شمار می‌رود. این پروژه توسط کنسرسیومی مرکب از دو شرکت "اس‌کاتک" و "فرتی‌گلوب" اجرایی شده است.

ارتقای جایگاه قزاقستان در اتحادیه اقتصادی اوراسیا

اخیراً وزیر تجارت و همگرایی قزاقستان اعلام کرد که صادرات این کشور به کشورهای اتحادیه اقتصادی اوراسیا (EAEU)، به میزان ۹۰ درصد افزایش یافته و از رقم ۵.۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۵ که سال تاسیس این اتحادیه بود، به ۹.۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲ رسیده است. علاوه بر این، حجم کلی روابط تجاری قزاقستان با شرکای تجاری‌اش به میزان ۷۴ درصد رشد داشته؛ به نحوی که این رقم از ۱۶.۳ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۵ به ۲۸ میلیارد دلار در پایان سال ۲۰۲۲ افزایش یافته است. نکته حائز اهمیت آنکه قزاقستان در طول سال جاری، ۱۰ مانع تجاری در مسیر تعاملات اقتصادی خود را رفع نموده که از آن جمله می‌توان به حذف شرایط نابرابر در دریافت مالیات بر ارزش افزوده برای ماشین‌آلات کشاورزی در قزاقستان و لغو محدودیت‌های دسترسی داروخانه‌های بلاروس به داروهای کشورهای اتحادیه اقتصادی اوراسیا اشاره نمود. همچنین قزاقستان با هدف تضمین دسترسی متقابل به بازارهای کشورهای اتحادیه اقتصادی اوراسیا، به بازتعریف و توسعه استانداردهای فرآوری صنعتی برای حدود ۴۵۰ قلم کالا در ۱۷ صنعت اقدام کرده است. علاوه بر این، فهرست کالاهای دارای گواهی مبدأ را به ۱۷۳ قلم افزایش داده است؛ امری که انتظار می‌رود منجر به ارتقای سالانه ۱۰۰ میلیارد دلاری حجم صادرات قزاقستان به بازارهای شرکای تجاری‌اش

شود. از سوی دیگر قزاقستان مصرانه انعقاد قراردادهای ایجاد مناطق تجارت آزاد با سایر کشورها را پیگیری می‌کند. انعقاد این توافقنامه‌ها منجر به افزایش ۳۸ درصدی حجم تجارت با ایران طی سه سال شده است؛ به نحوی که ارزش تجارت فی مابین آنها به رقم ۵۲۱ میلیون دلار افزایش یافت. علاوه بر این، اتخاذ این رویکرد از سوی قزاقستان، منجر به ارتقای ارزش تجارت با صربستان تا ۷۳.۸ میلیون دلار در طول یک سال و افزایش ۲.۵ برابری حجم تجارت با ویتنام شد؛ به نحوی که ارزش تجارت میان قزاقستان و ویتنام طی هفت سال، به ۵۲۵.۷ میلیون دلار افزایش یافته است. در واقع صادرات قزاقستان به کشورهای اتحادیه اقتصادی اوراسیا، به طور قابل توجهی افزایش یافته که حاکی از اقدامات جدی قزاقستان به منظور رفع موانع تجاری و گسترش بازارهای صادراتی خود و همچنین ارتقای تجارت در درون این اتحادیه است. علاوه بر این، انعقاد توافق‌نامه‌های تجارت آزاد با سایر کشورها نیز نتایج مثبتی در پی داشته و به افزایش تجارت کمک کرده است.

تجارت میان عراق و ترکیه بر مبنای ارز محلی

اخیراً عراق و ترکیه توافقنامه‌ای را در مورد تأمین مالی تجارت خارجی با ارزهای محلی به امضا رساندند. در همین راستا، یک کمیته عراقی-ترکی به منظور تقویت همکاری‌های مالی بین دو کشور در زمینه اجرای این توافق تشکیل شده است. رئیس اتحادیه بانک‌های خصوصی عراق (IPBL) اظهار کرد: ترکیه در تأمین مالی تجارت با ارز محلی، انعطاف‌پذیری قابل توجهی بروز داده و به واردکنندگان عراقی مجوز پرداخت به دینار عراقی و به صادرکنندگان ترکیه مجوز پرداخت به لیر اعطا کرده است. در همین راستا حتی تجار خرده‌فروشی که از ترکیه کالا وارد می‌کنند، می‌توانند از طریق بانک‌های خصوصی عراق، واردات خود را با دینار عراقی تأمین مالی کنند.

شایان توجه است که اقدامات اخیر بانک مرکزی (CBI) و دولت عراق در مورد تأمین مالی تجارت با استفاده از ارزهایی مانند یورو، درهم امارات متحده عربی، یوان چین و روپیه هند، تلاش در جهت کاهش نرخ دلار آمریکا در بازار موازی این کشور بوده است و در این راستا، بانک‌های خصوصی عراق، نقش مهمی در جهت گسترش روابط با بانک‌های بین‌المللی ایفا می‌کنند که به تسهیل تأمین مالی تجارت عراق با سایر کشورها در جهان منجر می‌شود.

تقویت روابط تجاری عربستان و اردن

اخیراً نوزدهمین جلسه "کمیته مشترک فنی حمل‌ونقل زمینی عربستان و اردن" متشکل از مقامات بخش حمل‌ونقل دو کشور در جده برگزار شد. در جریان این مذاکرات، چالش‌های پیش روی شرکت‌های حمل‌ونقل و مؤسسات مجاز در بخش حمل‌ونقل زمینی مورد مذاقه و بررسی قرار گرفت و هر دو طرف

نسبت به تسهیل رویه‌های جابه‌جایی مسافر و کالا متعهد شدند. در واقع دو کشور با هدف ارتقای همکاری‌های تجاری و اقتصادی فی‌مابین، به توافقی بر سر تقویت ارتباطات و حمل‌ونقل زمینی دست یافتند. شایان توجه است که این سلسله نشست‌ها، با دستور محمد بن سلمان و مبتنی بر توافق اقتصادی دوجانبه‌ای است که در سال ۱۹۶۲ میان دو کشور به امضا رسیده بود. از سوی دیگر در سال گذشته نیز جلساتی به منظور تقویت تبادلات تجاری و اقتصادی دو کشور در پایتخت اردن (عمان) برگزار شده بود. روابط اقتصادی دوجانبه بین عربستان و اردن به سرعت در حال رشد بوده است. بر اساس گزارش خبرگزاری رسمی عربستان، تجارت بین دو کشور در سال ۲۰۲۱ به حدود ۴,۴ میلیارد دلار رسید؛ در حالی که این رقم در سال ۲۰۲۰، حدود ۱,۳ بود. اردن به دنبال افزایش سرمایه‌گذاری‌های خارجی در عربستان است و در همین راستا شورای سرمایه‌گذاری اردن در ماه ژوئن اعلام کرد که بین سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۶، قصد اجرای پروژه‌های جدیدی به ارزش ۵,۲ میلیارد دلار در عربستان سعودی و سایر کشورهای حاشیه خلیج فارس را دارد. علاوه بر این اتاق بازرگانی و صنعت مکه و همتای عمانی آن در ماه مارس، توافق دوجانبه‌ای به ارزش بیش از ۱ میلیارد دلار به منظور توسعه روابط اقتصادی بین دو شهر را به امضا رساندند.

خیز ترکیه و آذربایجان در جهت همگرایی اقتصادی

اخیراً نشستی با حضور مقامات بلندپایه دو کشور ترکیه و آذربایجان با هدف گسترش استراتژیک همکاری‌های اقتصادی و ایجاد روابط اقتصادی مستحکم انجام شد. از نظر دو کشور نشست اخیر حائز اهمیت ژئوپلیتیکی نیز بود و طی آن، بر اهمیت استراتژیک نتایج جنگ قره‌باغ و کریدور بالقوه زنگزور تأکید شد؛ امری که زمینه‌ساز تقویت روابط اقتصادی-اجتماعی و مسیرهای تجاری نه تنها بین ترکیه و آذربایجان، بلکه میان تمامی کشورهای ترک‌زبان نیز خواهد بود و حاکی از روابط قوی و عمیق میان دو کشور است. در پی برگزاری این نشست، دو طرف به افزایش حجم تجارت فی‌ما بین متعهد شدند. حجم تجارت دو کشور در سال ۲۰۲۳، شاهد رشد ۳۳ درصدی بود و به رقم ۲,۷ میلیارد دلار رسید. علاوه بر این، شرکت‌های ترکیه‌ای فعالانه در بازسازی منطقه قره‌باغ مشارکت دارند و همکاری نزدیکی با شرکت‌های آذربایجانی برقرار کرده‌اند.

توافق خرید بخشی از سهام بندر از میر ترکیه توسط امارات متحده عربی

دو کشور امارات متحده عربی و ترکیه به زودی قرارداد خرید بخشی از سهام بندر از میر ترکیه، بندر مهمی در سواحل دریای اژه ترکیه را نهایی می‌کنند. توافقی که حاکی از بهبود روابط سیاسی بین امارات و ترکیه پس از سال‌ها رقابت و اختلاف است. در واقع ترکیه و امارات پس از دو سال رقابت شدید و حمایت از جناح‌های مختلف در خاورمیانه و شمال آفریقا، از دو سال گذشته، بهبود روابط فی‌مابین را پیگیری

کرده‌اند. بر اساس این توافق، قرار است که شرکت دولتی "گروه بنادر ابوظبی" در یک شرکت تازه تأسیس شده توسط صندوق مالی ترکیه سرمایه‌گذاری کند. ارزش حدودی این معامله، ۵۰۰ میلیون دلار تخمین زده می‌شود. هر چند که اعتراضاتی در ترکیه در مورد این توافق وجود دارد. از جمله شهردار از میر، انعقاد این قرارداد را منجر به از دست رفتن حاکمیت ملی ترکیه بر این بندر می‌داند و به شدت با آن مخالفت کرده است. وی توصیه کرد که دولت به جای فروش اموال عمومی، اقدام به سرمایه‌گذاری به منظور احداث کارخانه‌ها و توسعه بخش کشاورزی نماید.

این در حالی است که دولت ترکیه امیدوار است تا جذب سرمایه‌گذاری خارجی در کاهش بحران اقتصادی، تورم و افول ارزش لیر مؤثر واقع شود. از سوی دیگر، مقامات اماراتی به دنبال کسب فرصت‌های سرمایه‌گذاری در ترکیه از جمله در بخش انرژی و لجستیک هستند. در همین راستا دو کشور یک توافق تجارت آزاد با هدف تسهیل سرمایه‌گذاری را در ماه می امضا کردند. علاوه بر این، طی سفر اردوغان به کشورهای خلیج فارس در ماه ژوئیه، مجموعه‌ای از قراردادهای به ارزش بیش از ۵۰ میلیارد دلار میان طرفین به امضا رسید.

پژوهش‌های تازه

اقتصاد چین: چشم‌اندازی شکننده با ریسک‌های نزولی

بحران اقتصاد چین در ماه‌های اخیر همواره نقل محافل رسانه‌ای بوده و در این باره تحلیل‌های متعددی منتشر شده است. برخی تحلیل‌ها این بحران‌ها را نشانه زوال اقتصادی چین برشمرده و آینده اقتصاد این کشور را تاریک ترسیم کرده‌اند. برخی دیگر نیز بحران‌های موجود اقتصادی در چین را نشانه‌ای از روند طبیعی گذار اقتصاد این کشور به اقتصادی توسعه یافته برشمرده‌اند. بانک جهانی به عنوان یکی از مهمترین نهادهای درگیر در تحلیل چشم‌انداز اقتصاد کشورها، اخیراً گزارشی را در مورد آخرین وضعیت اقتصاد چین منتشر کرده است. نکات کلیدی این گزارش در ادامه می‌آید:

۱. بهبود اقتصادی شکننده: رشد واقعی تولید ناخالص داخلی چین در سه ماهه اول سال ۲۰۲۳ به ۵.۲ درصد رسید که ناشی از تقاضای خدمات، سرمایه‌گذاری تولیدی و محرک‌های زیرساخت عمومی بود. با این حال، به دلیل نوسانات رشد، فشارهای مداوم ناشی از کاهش تورم و ضعف اعتماد مصرف‌کننده، این بهبود همچنان شکننده است.

۲. تاثیر ریسک‌های نزولی بر چشم‌انداز: چشم‌انداز با ریسک‌های نزولی قابل توجهی از جمله رکود طولانی‌مدت در بازار املاک و مستغلات، آسیب‌پذیری ناشی از کاهش تقاضای جهانی برای صادرات چین، تنش‌های ژئوپلیتیکی و رویدادهای مرتبط با تغییرات اقلیمی مواجه است. با این حال، در صورت حمایت

سیاستی قوی‌تر و اصلاحات ساختاری ریسک‌ها کاهش می‌یابند.

۳. کاهش سرمایه‌گذاری: عامل کلیدی در کندی رشد، کاهش سرمایه‌گذاری کلی، به ویژه در بخش املاک و مستغلات است. این بخش در دو سال گذشته شاهد ۱۸ درصد کاهش در سرمایه‌گذاری بوده است. در مقابل، سرمایه‌گذاری تولیدی در همین دوره ۱۶ درصد افزایش یافته که نشان‌دهنده انعطاف‌پذیری در بخش‌هایی مانند خودروهای برقی و نیمه‌رساناها است.

۴. تعدیل اقتصاد جهانی: فعالیت اقتصادی جهانی در حال تعدیل است و شاخص‌های مدیران خرید نشان‌دهنده ضعف در بخش‌های تولید و خدمات در سطح جهانی است. این تعدیل شامل توقف رشد در منطقه یورو، سرد شدن بازار کار در ایالات متحده و تورم بالا در ژاپن است. تعدیل اقتصاد جهانی بر دومین اقتصاد جهان (چین) نیز اثر منفی دارد.

۵. مصرف، محرک اصلی رشد: در سال ۲۰۲۳، مصرف، به ویژه در بخش خدمات، محرک اصلی رشد تولید ناخالص داخلی چین بود. با این حال، این بهبود نابرابر بود و ضعف احساسات مصرف‌کننده، رکود در بازار املاک و مستغلات و صادرات کاهنده بر رشد تأثیر گذاشت.

۶. افزایش اشتغال و دستمزد: افزایش اشتغال، عمدتاً در بخش خدمات کم‌مهارت، به طور متناسب به افزایش درآمد منجر نشد. رشد دستمزد همچنان پایین‌تر از سطوح قبل از همه‌گیری باقی ماند و ثروت خانوار در برخی مناطق کاهش یافت که بر اعتماد و هزینه‌های مصرفی تأثیر گذاشت.

۷. چالش‌های بخش املاک و مستغلات: بخش املاک و مستغلات همچنان با مشکل مواجه است و سرمایه‌گذاری املاک و مستغلات به دلیل ضعف تقاضا برای مسکن و بدهی توسعه‌دهندگان به میزان قابل توجهی کاهش یافته است. این امر به طور منفی بر بخش‌های مرتبط مانند مصالح ساختمانی تأثیر گذاشته است.

۸. تورم پایین در بحبوحه بهبود: تورم قیمت مصرف‌کننده در سال ۲۰۲۳ همچنان پایین باقی ماند که نشان‌دهنده روندهای متفرق در تقاضای مصرف‌کننده و بخش ضعیف املاک و مستغلات است. تورم هسته‌ای به طور مداوم پایین‌تر از سطوح قبل از همه‌گیری باقی ماند.

۹. کاهش صادرات و واردات: صادرات و واردات کالا در سال ۲۰۲۳ کاهش یافت که نشان‌دهنده ضعف تقاضای خارجی و دور شدن تقاضای جهانی از کالاهای تجاری است. این کاهش گسترده در سراسر بخش‌ها و شرکای تجاری بوده است.

۱۰. کاهش مازاد تراز جاری: مازاد تراز جاری در سه ماهه اول ۲۰۲۳ به میزان ۱.۶ درصد از تولید ناخالص داخلی کاهش یافت و به سطوح قبل از همه‌گیری بازگشت. این تغییر ناشی از افزایش گردشگری خروجی و کاهش مازاد صادرات خالص بود.

نقشه راه ایجاد پنجره واحد تبادلات تجاری

گزارش "نقشه راه ایجاد پنجره واحد تبادلات تجاری" اخیراً از سوی آنکتاب منتشر شده است. نکات کلیدی این گزارش در ادامه می‌آید:

۱. تعریف پنجره واحد الکترونیکی تجارت: پنجره واحد تجارت ابزاری تسهیل‌گر است که برای ساده‌سازی، استانداردسازی، یکپارچه‌سازی، هماهنگی و خودکارسازی تبادل اطلاعات و اسناد قانونی بین تجار و سازمان‌های دولتی کنترل‌کننده تجارت بین‌المللی طراحی شده است.

۲. مزایای اجرای پنجره واحد تجارت: اجرای پنجره واحد، که توسط سازمان‌های بین‌المللی مختلف به رسمیت شناخته شده، مزایای قابل توجهی را مانند کاهش زمان و هزینه، ساده‌سازی رویه‌ها، حذف کاغذبازی، افزایش شفافیت و بهبود خدمات دولتی و رقابت‌پذیری اقتصادی به همراه دارد.

۳. انطباق با موافقتنامه تسهیل تجارت سازمان جهانی تجارت: اجرای پنجره واحد الکترونیکی (eSW) به دولت‌ها کمک می‌کند تا تعهدات خود را تحت ماده ۱۰.۴ موافقتنامه تسهیل تجارت سازمان جهانی تجارت انجام دهند. این موافقتنامه، کشورهای عضو را به ایجاد پنجره واحد برای تجارت بین‌المللی تشویق می‌کند.

۴. اهمیت برنامه‌ریزی پروژه: اجرای موفقیت‌آمیز پنجره واحد با یک تحلیل جامع از وضعیت فعلی، شناسایی مسائل، مشارکت ذینفعان و شکل‌گیری اراده سیاسی و منابع لازم آغاز می‌شود.

۵. نیاز به اراده سیاسی قوی: اجرای پنجره واحد مستلزم تغییرات عمده در چگونگی ارائه و پردازش اطلاعات توسط سازمان‌های دولتی مختلف است. حمایت سیاسی قوی برای موفقیت چنین پروژه‌هایی ضروری است.

۶. مشارکت ذینفعان: مشارکت همه ذینفعان کلیدی، از جمله گمرک، سازمان‌های تنظیم‌کننده تجارت، تجار، انجمن‌های کسب‌وکار و ارائه‌دهندگان خدمات، از ابتدای پروژه ضروری است. این مشارکت، مالکیت، اعتماد و مشارکت بین جامعه کسب و کار و دولت را تقویت می‌کند.

۷. رهبری قوی و مدیریت پروژه: اجرای این پروژه نیازمند رهبری شفاف است، به‌ویژه در گمرک یا آژانس

مشابهی که نقش رهبری را بر عهده می‌گیرد. یک کمیته راهبری پروژه، مدیر پروژه، تیم اجرایی ملی و تیم فنی برای مدیریت مؤثر ضروری هستند.

۸. ارتباط با کمیته ملی تسهیل تجارت (NTFC): پروژه پنجره واحد باید با استراتژی ملی تسهیل تجارت هماهنگ باشد و NTFC باید از همان ابتدا درگیر شود. تعیین نقش‌ها و مسئولیت‌ها بین کمیته راهبری پنجره واحد و NTFC برای جلوگیری از تأخیر و هزینه‌های اضافی ضروری است.

۹. استراتژی ارتباطی: برقراری ارتباط منظم با ذینفعان بسیار مهم است. این استراتژی می‌تواند شامل خبرنامه‌ها، مقالات خبری، جلسات و یک استراتژی رسمی ارتباطی برای اطلاع همه طرفین از پیشرفت پروژه باشد.

۱۰. تحلیل و باز مهندسی فرآیندهای کسب‌وکار: برای کارایی و اثربخشی، فرآیندهای کسب‌وکار موجود در گمرک و سازمان‌های دولتی همکار باید به‌طور کامل مورد ارزیابی و باز مهندسی قرار گیرند. در این راستا استفاده از فناوری‌های مدرن، استانداردهای بین‌المللی و اصول تسهیل تجارت مبتنی بر ساده‌سازی، استانداردسازی و هماهنگ‌سازی ضروری است.

چشم‌انداز توسعه آسیا

بانک توسعه آسیایی اخیراً گزارش روزآمد دوره‌ای موسوم به چشم‌انداز توسعه آسیا را منتشر کرد. نکات کلیدی گزارش در ادامه می‌آید:

۱. چشم‌انداز رشد آسیای در حال توسعه همچنان با وجود چالش‌های جهانی، روشن است: پیش‌بینی رشد برای آسیای در حال توسعه در سال ۲۰۲۳ عمدتاً به دلیل تقاضای داخلی قوی، از ۴.۷ درصد به ۴.۹ درصد افزایش یافته است. برای سال ۲۰۲۴، پیش‌بینی رشد ۴.۸ درصد حفظ شده است. این امر نشان‌دهنده انعطاف‌پذیری در مواجهه با چالش‌های اقتصادی جهانی است.

۲. پیش‌بینی رشد بر اساس زیرمنطقه:

شرق آسیا: پیش‌بینی رشد برای سال ۲۰۲۳ به دلیل رشد بهتر از حد انتظار چین تا ۴.۷ درصد افزایش یافته است. پیش‌بینی برای ۲۰۲۴ همچنان ۴.۲ درصد باقی مانده است.

جنوب آسیا: پیش‌بینی رشد برای سال ۲۰۲۳ با عملکرد قوی هند به ۵.۷ درصد افزایش یافته و برای ۲۰۲۴ بدون تغییر در سطح ۶.۰ درصد باقی مانده است.

جنوب شرق آسیا: پیش‌بینی‌های رشد در قیاس با پیش‌بینی‌های قبلی عمدتاً به دلیل تقاضای خارجی ضعیف، برای سال ۲۰۲۳ به ۴.۳ درصد و برای ۲۰۲۴ به ۴.۷ درصد کاهش یافته است.

قفقاز و آسیای مرکزی: چشم‌انداز سال ۲۰۲۳ با انتظار رشد سریع‌تر در قزاقستان به ۴.۸ درصد بهبود یافته است، در حالی که پیش‌بینی رشد در سال ۲۰۲۴ به ۴.۶ درصد کاهش یافته است.

اقیانوسیه: پیش‌بینی‌های رشد به دلیل تداوم بهبود گردشگری بین‌المللی و پروژه‌های زیربنایی عمومی، برای ۲۰۲۳ همچنان ۳.۵ درصد و برای ۲۰۲۴ در سطح ۲.۹ درصد باقی مانده است.

۳. پیش‌بینی تورم: انتظار می‌رود تورم در آسیای در حال توسعه از ۴.۴ درصد در سال ۲۰۲۳ به ۳.۵ درصد کاهش یابد و سپس در سال ۲۰۲۴ به ۳.۶ درصد افزایش یابد. این امر نشان‌دهنده کاهش فشارهای تورمی در سراسر منطقه است.

۴. ریسک‌های نزولی: ریسک‌های اصلی شامل افزایش طولانی‌مدت نرخ بهره در اقتصادهای پیشرفته است که می‌تواند منجر به بی‌ثباتی مالی شود، و اختلالات احتمالی عرضه که ممکن است چالش‌های امنیت انرژی و غذا را تجدید کند و تورم را دوباره شعله‌ور سازد.

۵. تحولات اخیر: علی‌رغم مشکلات جهانی، رشد آسیای در حال توسعه، با حمایت تقاضای داخلی سالم، حواله‌های قوی و بهبود گردشگری، حتی با کاهش تورم، صعودی بوده است.

۶. عملکرد اقتصادی در اقتصادهای پیشرفته عمده: نرخ‌های بهره بالا و تورم چسبنده منطقه یورو و ژاپن را با چالش‌هایی مواجه کرده است.

۷. قیمت برنج و چشم‌انداز تورم: قیمت برنج به بالاترین سطح خود در ۱۵ سال اخیر رسید و فشار رو به بالا بر قیمت مواد غذایی، به ویژه برای اقتصادهای واردکننده برنج، ایجاد کرد. این امر پیامدهایی برای تورم کلی در منطقه دارد.

۸. تأثیر سیاست فدرال رزرو: احتمال ادامه نرخ‌های بهره بالا و کاهش تدریجی آنها توسط فدرال رزرو، پیامدهایی برای اقتصادهای منطقه‌ای، به ویژه آن‌هایی که با بار بدهی بالا مواجه هستند، به همراه خواهد داشت.

۹. بازار املاک و مستغلات در چین: بازار املاک و مستغلات در چین در حال تعدیل است که می‌تواند عواقب کلان اقتصادی گسترده‌تری برای منطقه داشته باشد. با این حال، دولت چین اقداماتی را برای حمایت از بازار انجام می‌دهد.

۱۰. واکنش‌های سیاست پولی: بسیاری از بانک‌های مرکزی در آسیای در حال توسعه در واکنش به کاهش فشارهای قیمتی، سیاست‌های انقباضی پولی را متوقف کرده‌اند. برخی از آن‌ها حتی با توجه به تغییر محیط اقتصادی، شروع به کاهش سیاست‌های انقباضی کرده‌اند.

تجارت بین‌المللی و هیدروژن سبز: حمایت از انتقال جهانی به اقتصاد کم‌کربن

گزارش "تجارت بین‌المللی و هیدروژن سبز: حمایت از انتقال جهانی به اقتصاد کم‌کربن" که به طور مشترک توسط آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر (IRENA) و سازمان تجارت جهانی (WTO) تهیه شده است، به بررسی عمیق نقش هیدروژن سبز در انتقال جهانی به اقتصاد کم‌کربن می‌پردازد. ده نکته کلیدی این گزارش در ادامه می‌آید:

۱. نقش هیدروژن سبز در انتقال به اقتصاد کم‌کربن: هیدروژن سبز که منحصراً از انرژی‌های تجدیدپذیر تولید می‌شود، در حمایت از انتقال به اقتصاد کم‌کربن اهمیت فزاینده‌ای می‌یابد. این عنصر به عنوان مولفه‌ای کلیدی در جایگزینی سوخت‌های فسیلی و کاهش کربن در بخش‌هایی مانند فرآیندهای صنعتی، حمل‌ونقل دریایی و هوانوردی محسوب می‌شود.

۲. سهم در اهداف توافقنامه پاریس: هیدروژن سبز می‌تواند نقش حیاتی در دستیابی به اهداف توافقنامه پاریس ایفا کند و به محدود کردن افزایش دمای متوسط جهانی به ۱.۵ درجه سانتی‌گراد بالاتر از سطوح پیش از صنعتی شدن کمک نماید.

۳. تقاضای جهانی انرژی: بر اساس سناریوی ۱.۵ درجه سانتی‌گراد چشم‌انداز گذارهای انرژی جهانی آژانس بین‌المللی انرژی‌های تجدیدپذیر، انتظار می‌رود تا سال ۲۰۵۰، هیدروژن و مشتقات آن ۱۴ درصد از تقاضای نهایی انرژی جهان را برآورده سازند.

۴. توسعه تولید هیدروژن: برای دستیابی به این اهداف، تا سال ۲۰۵۰ به افزایش بیش از پنج برابری کل تولید هیدروژن نیاز است. این امر مستلزم افزایش قابل توجه ظرفیت انرژی‌های تجدیدپذیر و ظرفیت الکتروولایزورها است.

۵. تحول چشم‌انداز هیدروژن: در حال حاضر، بیشتر تولید جهانی هیدروژن از سوخت‌های فسیلی ناشی می‌شود. این گزارش بر ضرورت تغییر چشمگیر در تولید و مصرف هیدروژن در جهان بر هدف انتشار کربن صفر تأکید می‌کند.

۶. توسعه زنجیره‌های تأمین جدید: گسترش تولید هیدروژن سبز نیازمند زنجیره‌های تأمین جدید خواهد

بود. این زنجیره‌ها شامل تجارت بین‌المللی هیدروژن تجدیدپذیر و کالاهای تولید شده با آن، به‌علاوه تجارت تجهیزات و خدمات مرتبط است.

۷. سیاست‌های تجاری و هیدروژن سبز: کاهش تعرفه‌های محصولات کلیدی، ایجاد زیرساخت قابل اعتماد، هماهنگ‌سازی برنامه‌های حمایت داخلی و توسعه تأمین سبز دولتی، از جمله استراتژی‌هایی برای تقویت زنجیره‌های تأمین هیدروژن سبز هستند.

۸. نقش تجارت بین‌المللی: تجارت بین‌المللی در تطبیق عرضه و تقاضا برای هیدروژن سبز، به ویژه در شرایطی که تولید داخلی ممکن است پاسخگوی تقاضای داخلی نباشد، اهمیت به‌سزایی دارد.

۹. اهمیت تجارت آزاد و استانداردها: تجارت باز، قابل پیش‌بینی و منسجم، همراه با استانداردهای بین‌المللی، مقررات ملی هماهنگ و رویه‌های تأیید همگون، برای تقویت زنجیره‌های ارزش هیدروژن سبز کلیدی هستند.

۱۰. فرصت‌ها برای اقتصادهای در حال توسعه: این گزارش به فرصت‌ها و چالش‌های پیش روی اقتصادهای در حال توسعه در رابطه با هیدروژن سبز و مشتقات آن می‌پردازد و بر ضرورت همکاری بین‌المللی و چارچوب‌های نظارتی هماهنگ برای تشویق توسعه فناوری و رشد بازار تأکید می‌کند.